

TESAM Akademi Dergisi

Journal of TESAM Academy

ISSN 2148-2462 / E-ISSN 2458-9217

Hindistan-Türkiye İlişkileri: Stratejik Otonomi Politikaları Üzerinden Bir İnceleme

India-Turkiye Relations: A Study Through Strategic Autonomy Policies

Mehmet ALKİŞ

Dr. Öğr. Üyesi,
Dicle Üniversitesi, İİBF, Siyaset
Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü,
Siyaset ve Sosyal Bilimler Anabilim
Dalı.
mmehmet.alkis@gmail.com
ORCID: 0000-0001-6521-0701

Cilt / Issue: 12(2) 647-674
Geliş Tarihi: 02.09.2024
Kabul Tarihi: 29.05.2025

Atıf: Alkış, M. (2025). Hindistan-
Türkiye ilişkileri: Stratejik
otonomi politikaları üzerinden bir
inceleme, 12(1), 647-674. [https://doi.
org/10.30626/tesamakademi.1542311](https://doi.org/10.30626/tesamakademi.1542311).

Öz

Bu makale yakın dönem Hindistan-Türkiye ilişkilerini stratejik otonomi politikaları üzerinden ele almaktadır. 2010'lu yıllardan itibaren uluslararası sistemde çok-kutuplu düzen tartışmalarının başlaması Batı-dışı güçlerin manevra alanı bulmasına neden olmuştur. Bu güçlerden olan Hindistan ve Türkiye çıkarları açısından stratejik otonomi politikası izlemiştir. Bu politika ile Hindistan ve Türkiye, büyük güçler ile dengeli bir ilişki kurmayı ve bölgesel düzeyde etki alanı oluşturmayı amaçlamıştır. Hindistan, dış politikasında riskleri minimize ederek siyasi ve ekonomik gücünü kaldıraç olarak kullanmaya çalışmıştır. Türkiye de 2010'lu yıllardan itibaren orta ölçekli bir güç olarak Orta Doğu, Afrika Boynuzu ve Kafkasya'da güç dengesinin önemli bir unsuru olma politikasını takip etmiştir. Kuzey Atlantik Anlaşması Örgütü (NATO) üyesi olmasına rağmen Türkiye bazı meselelerde Batı ittifakından farklılaşmıştır. Stratejik otonomi politikası takip etmiş olmaları Hindistan ile Türkiye arasındaki ilişkileri etkilemektedir. Her iki güç jeopolitik ve ekonomik açıdan etkin olmaya çalışmaktadır. Bu nedenle farklı meselelerde çatışan ve örtüşen politikalarının olduğu görülmektedir. Orta Asya, Orta Doğu ve ticaret/enerji koridorlarında etkin olma konularında Hindistan ve Türkiye'nin çatışan ve örtüşen politikaları bulunmaktadır.

Keywords: Stratejik Otonomi, Türkiye, IMEC, Hindistan, Orta Doğu

Abstract

This article deals the recent relationship between India and Türkiye through the policies of strategic autonomy. In the international system, since the early 2010s, the debates about the emergence of a multipolar order have created room for manoeuvre for non-Western powers. Among

The content of this journal is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International License.

these powers, India and Turkey have pursued a policy of strategic autonomy in regard to their interests. India has sought to utilize its political and economic leverage by minimizing the potential risks in its foreign policy. Since the 2010s, Türkiye, as a middle power, has pursued a policy of becoming an important actor in the balance of power in the Middle East, the Horn of Africa and the Caucasus. Despite being a member of the North Atlantic Treaty Organization (NATO), Turkey has diverged from the Western alliance on some issues. Both powers seek to increase their geopolitical and economic influence, which has results in conflicting and overlapping policies on different issues. These include policies on Central Asia, the Middle East, and the involvement in trade and energy corridors.

Keywords: Strategic Autonomy, Türkiye, IMEC, India, Middle East

Extended Abstract

This study aims to analyze the impact of strategic autonomy policies pursued by India and Türkiye on the nature and quality of their bilateral relations. In the early stages of the post-Cold War era, the international system was characterised by a unipolar structure under the leadership of the United States of America (USA). However, the decline of US hegemony in political, military and economic terms, the adverse effects of the 2008 financial crisis on Europe and the USA in particular, and the growing influence of powers such as China, India and Russia have resulted in the formation of a multipolar order structure within the international system. The advent of this new order has given rise to debates that a post-Western world may emerge, in which the Western alliance may prove less effective than it has been in previous periods.

In the post-Western world, a number of countries have emerged as significant political and economic actors. In an effort to address their security concerns, countries such as India, Brazil, and Türkiye are focusing on the development of defence technologies within the context of an international order where great powers, particularly the USA, are facing challenges. Additionally, these countries are forming issue-based alliances in their foreign policies. These powers pursue a foreign policy strategy known as "strategic autonomy." The term 'strategic autonomy' is used to describe a state's capacity to pursue its national interests and adopt its preferred foreign policy without being constrained by other states. From another perspective, strategic autonomy can be defined as

the room for manoeuvre that an actor has in choosing, adopting and pursuing achievable goals within the existing conditions and within the framework of power, capacity and effectiveness. The concept of strategic autonomy encompasses a range of instruments, including political, diplomatic, economic, military, and ideological instruments. In this regard, the pursuit of strategic autonomy by actors in international politics indicates the existence of a multidimensional field of action and behaviour. It would be erroneous to assume that the policy of strategic autonomy is the exclusive domain of non-Western world powers. The European Union (EU) has also adopted a strategy for safeguarding its security and stability independently of the USA, in response to the challenges posed by the Covid-19 pandemic and the Ukraine War. In a nutshell, the policy of strategic autonomy enables actors in international politics to apportion risks and to preserve their foreign policy autonomy. In this regard, the relationship between India and Türkiye has become a significant aspect of the broader context of strategic autonomy policies. In this regard, the present study aims to address the following question: How do the strategic autonomy policies pursued by India and Türkiye affect their relations? The study's main argument, within the context of the posed question, is that both powers are seeking to bolster their geopolitical and economic influence in accordance with their strategic autonomy policies. Consequently, their respective policies on various matters are characterized by conflicting and overlapping elements. These policies are typically observed to manifest as active involvement in Central Asia, the Middle East, and in trade and energy corridors.

Despite the limited relations between India and Türkiye during the Cold War era, there has been a noteworthy progression in the post-Cold War period. The advancement of economic and commercial relations, as well as the frequency of meetings on common platforms, serve as indicators of this development. As the study highlights, the strategic autonomy policies of both powers have resulted in a number of conflicts and overlaps with regard to specific issues. The maintenance of stability and security, particularly in Central Asia and the Middle East, has constituted a significant objective for India and Turkey. Furthermore, there is a consensus on the need to increase trade volume and improve economic relations. Nevertheless, there are differing policies on the question of active involvement in the energy and trade corridors that connect Asia and Europe. While Turkey seeks to benefit from China's Belt and Road Initiative, India has expressed opposition to this project. India, which is engaged in the USA-led IMEC initiative, seeks to establish a connection

with Europe through the Gulf region. Turkiye, which is not a participant in this initiative, is pursuing to establish a link between the Gulf region and Europe through the Development Road project.

In conclusion, the changes and transformations in the international system have impacts on the policies pursued by the various actors. The ongoing debates surrounding the post-Western world order provide an opportunity for powers such as India and Turkiye to pursue a policy of strategic autonomy. The interaction of global and regional dynamics will be a determining factor in the future ability of both powers to pursue their overlapping and conflicting policies and achieve their desired outcomes.

Giriş

Bu çalışma Hindistan ve Türkiye'nin dış politikalarında takip ettiği stratejik otonomi politikalarının ikili ilişkiler üzerindeki etkisini incelemeyi amaçlamaktadır. Soğuk Savaş sonrası dönemin ilk aşamalarında uluslararası sistem, Amerika Birleşik Devletleri'nin (ABD) liderliğinde tek-kutuplu bir yapı arzemiştir. Ancak geçen süre zarfında ABD hegemonyasının siyasi/askeri/ekonomik açıdan aşınması, 2008 finans krizinin özellikle Avrupa ve ABD'yi olumsuz etkilemesi ve Çin-Hindistan-Rusya gibi güçlerin etkinliğinin artması uluslararası sistemde çok-kutuplu düzen yapısının belirmesini beraberinde getirmiştir. Ortaya çıkan bu düzen Batı ittifakının önceki dönemlerde olduğu gibi etkin olamadığı Batı-sonrası bir dünyanın oluştuğu tartışmalarına neden olmuştur.

Batı-sonrası dünyada farklı ülkeler siyasi ve ekonomik açıdan öne çıkmaktadır. Hindistan, Brezilya ve Türkiye gibi güçler en başta ABD olmak üzere büyük güçlerin zorlanmalar ile karşılaştığı uluslararası düzende savunma teknolojilerini geliştirerek güvenlik sorunlarını aşmaya çalışmakta ve dış politikalarında mesele bazlı ittifaklar kurmaktadır (Kutlay ve Öniş, 2021, s. 1090). Bu güçler dış politikalarında "stratejik otonomi" adı verilen bir politika izlemektedir. Stratejik otonomi; bir devletin diğer devletler tarafından herhangi bir şekilde kısıtlanmadan ulusal çıkarlarını takip etme ve tercih ettiği dış politikayı benimseme yeteneğini ifade eder (Kalyanaraman, 2015). Bir başka açıdan ise stratejik otonomi; bir aktörün mevcut koşullarda ve güç kapasitesi etkinliği çerçevesinde ulaşılabilir amaçları seçme, benimseme ve takip etme konusunda sahip olduğu hareket alanıdır (Bento, 2022, s. 65). Stratejik otonomi; siyasi, diplomatik, ekonomik, askeri ve ideolojik araçları içermektedir. Bu bakımdan uluslararası siyasette aktörlerin stratejik otonomi arayışı çok boyutlu hareket ve davranış alanını işaret etmektedir. Stratejik otonomi politikası sadece Batı-dışı dünya güçleri tarafından takip edilmemektedir. Avrupa Birliği (AB) de Covid-19 ve Ukrayna Savaşı ile oluşan tehditlere karşı ABD'den ayrı biçimde güvenlik ve istikrarını koruma sürecini işletmektedir (Rieker ve Giske, 2024, s. 23). Yani kısacası stratejik otonomi politikası uluslararası siyasette aktörlerin riskleri dağıtması ve dış politika tercihlerinde farklılaşabilmesi sonucu "yumurtaları farklı sepete koyabilme" imkanına sahip olmasıdır.

Hindistan da dış politikasında stratejik otonomi politikasını uygulayan güçlerin başında gelmektedir. Nüfusu, büyüyen ekonomisi, teknoloji alanında yaşadığı gelişmeler ve coğrafi konumu dünya siyaseti ve ekonomisinde Hindistan'ı etkin kılmaktadır. Özellikle 2014 yılı itibariyle Narendra

Modi'nin iktidar olması Hindistan'ın stratejik otonomi politikasını daha da etkin takip etmesini beraberinde getirmiştir. Hindistan, ABD ve Çin gibi küresel güçler ile ilişkilerinde denge politikası takip ederken bölgesel düzeyde ise siyasi ve ekonomik etki alanını genişletmeye çalışmaktadır. Hindistan enerji ve ticaret nakil yollarını stratejik açıdan önemsemektedir. Türkiye de Arap Baharı sonrası dönemde stratejik denge politikası izleyen güçlerden biridir. Orta ölçekli güçler arasında yer alan Türkiye (Parlar Dal, 2018, s. 15) de coğrafi konumu, ekonomisi, nüfusu ve diğer güç kapasiteleri ile öne çıkmaktadır. Orta Doğu, Akdeniz, Afrika Boynuzu ve Kafkasya bölgelerinde güç dengesinin önemli unsurlarından biri olmaktadır. Arap Baharı ve sonrası dönemde yakın bölgelerinde artan istikrarsızlık ve güvenlik sorunları Türkiye'nin stratejik otonomi politikası izlemesini beraberinde getirmiştir. Kuzey Atlantik Anlaşması Örgütü (NATO) üyesi olmasına rağmen Türkiye bazı konularda Batı ittifakının politikalarından ayrışabilmektedir. Hindistan'a benzer bir şekilde Türkiye de ticaret ve enerji yolları üzerinden etkin olma politikası izlemektedir. Bu bakımdan Hindistan ve Türkiye arasındaki ilişkiler stratejik otonomi politikaları çerçevesinde önem kazanmaktadır.

Literatüre bakıldığında Hindistan'ın stratejik otonomi politikasını farklı açılardan ele alan çalışmalar bulunmaktadır. Muraviev ve diğerleri (2022, s. 1121) Soğuk Savaş sonrası dönemde Hindistan'ın bağılantısızlık siyasetinin yerini stratejik otonomiye bıraktığına dikkat çekmektedir. Hindistan'ın stratejik otonomi politikasını ABD ile ilişkileri çerçevesinde ele alan çalışmalar da bulunmaktadır (Schaffer ve Schaffer, 2016, s. 302; Monsonis, 2010, s. 611; Mohan, 2013, s. 24). Ancak Hindistan ABD ile ilişkilerinde temkinli ve mesafeli bir politika izlemektedir (Parpiani, 2019, s. 47). Bu bakımdan Hindistan uluslararası sistemdeki büyük güçlerin hepsiyle ilişkiler kurarak dünya siyasetinde prestijini ve önemini arttıran küresel bir aktör olmaya çalışmaktadır (Ogden, 2023a, s. 550). Türkiye'nin de stratejik otonomi politikasını ele alan farklı çalışmalar bulunmaktadır. Oğuzlu ve Han'a göre (2023, s. 74) küresel siyasetin yeni bir Soğuk Savaş'ın eşiğine geldiği bir dönemde, Türkiye stratejik otonomi hedefi doğrultusunda büyük güçlerle dengeli ilişkiler kurmaya çalışmaktadır. Haugom ise (2019, s. 212) Türkiye'nin stratejik otonomi politikasının savunma sanayisini geliştirmek ve büyük güçler ile esnek ittifak ilişkisi kurmaya dayandığını belirtmektedir. Türkiye'nin stratejik otonomi politikası ile Batı-dışı büyük güçler ile ilişki kurmasının yanı sıra iç siyasette meşrulaştırıcı söylem olarak kullanıldığı ileri sürülmektedir (Kutlay ve Öniş, 2021, s. 1088). Hindistan ile Türkiye arasındaki ilişkileri ele alan çalışmaların büyük bir bölümü tarihsel ve kültürel boyuta odaklanmaktadır (Pant ve Mehta, 2019, s. 443; Malkoç, 2022, s. 228; Kayalı,

2022, s. 167). Alam ise (2024, s. 93) ilişkilerde tarihsel ve jeopolitik boyutlara odaklanmaktadır. Görüldüğü üzere Hindistan ve Türkiye'nin stratejik otonomi politikalarını ve bu politikaların iki güç arasındaki ilişkilere etkisini ele alan sınırlı sayıda çalışma bulunmaktadır. Bu bakımdan çalışma "Hindistan ve Türkiye'nin izlemiş olduğu stratejik otonomi politikaları ilişkilerini nasıl etkilemektedir?" sorusuna cevap aramaktadır. Yine ifade edilen soru çerçevesinde çalışmanın temel argümanı; her iki gücün stratejik otonomi çerçevesinde jeopolitik ve ekonomik etkilerini arttırmaya çalıştığı ve bundan dolayı farklı meselelerde çatışan ve örtüşen politikalarının olduğu yönündedir. Bu politikalar genel olarak Orta Asya, Orta Doğu ve ticaret/enerji koridorlarında etkin olma şeklindedir.

Çalışmanın planı şu şekilde olacaktır: Sonraki bölüm Hindistan'ın stratejik otonomi politikası ile hedeflerini ele alacaktır. İzleyen bölüm ise Türkiye'nin dış politikasında stratejik otonomi arayışını inceleyecektir. Hindistan-Türkiye ilişkilerini ele alan bölümde ise örtüşen ve çatışan politikalara yer verilecektir. Sonuç bölümü çalışmanın argümanlarını ve genel yaklaşımlarını özetleyecektir.

Hindistan'ın Stratejik Otonomi Politikası

Hindistan'ın stratejik otonomi politikasının kökeninin Soğuk Savaş dönemindeki Bağılantısızlar Hareketi'ne dayandığı görülmektedir. Hindistan, "Bağılantısızlar Hareketi"nin küresel düzeyde liderliğini yapmasına rağmen Soğuk Savaş koşulları ve ekonomik zayıflığı, etkisinin sınırlı düzeyde kalmasına neden olmuştur (Pant, 2022, s. 7). Kolonyalizm kaynaklı güvensizlik, yüksek nüfus-zayıf askeri güç ve iki kutuplu Soğuk Savaş düzenindeki güç dengesi siyaseti Hindistan'ın stratejik otonomi politikasını şekillendirmiştir. Hindistan'ın Soğuk Savaş sonrası politikası dünyada "büyük güç" statüsü edinme ve "hak ettiği yeri" edinme üzerine oturmuştur. Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nin (BMGK) yapısını tartışmaya açması bu açıdan ele alınabilir (Ogden, 2011, s. 9). Ekonomik açıdan güçlenmesi, nükleer kapasitesi ve bölgedeki etkinliği Hindistan'ı "yükselen güçler"den biri olmasını sağlamıştır. Brezilya, Rusya, Hindistan ve Güney Afrika (BRICS) ülkeleri arasında yer alması da Hindistan'ın dünya siyaseti ve ekonomisindeki yerini anlamayı kolaylaştırmaktadır. Yüksek nüfus, geniş coğrafya, jeo-stratejik konumlanma ve demokrasi temeline sahip olması Hindistan'ı güçlü kılan özellikleridir. Küreselleşen ekonomisi ile yeni pazarlar, yatırım fırsatları ve kaynak arayışına girmektedir. Dünya siyasetindeki büyük güçler ile etkileşime geçmesi küresel siyasetteki önemini arttırmaktadır (Ogden, 2023a, s. 561).

Hindistan Halk Partisi'nin 2014'te iktidar olmasından sonra dış politikada stratejik otonomi yaklaşımı benimsenmiştir. Buna göre Hindistan'ın dış politikada bağımsız bir aktör olarak stratejik alan ve kapasitenin yanı sıra iç kalkınmasını sağlayacak seçeneklere sahip olması amaçlanmıştır (Aryal, 2023, s. 119). Eş zamanlı olarak Hindistan'ın Güneydoğu Asya Uluslar Birliği (ASEAN), Dörtlü Güvenlik Diyalogu (QUAD), Rusya-Hindistan-Çin (RIC), Brezilya-Rusya-Hindistan-Çin-Güney Afrika (BRICS) ve Şangay İşbirliği Örgütü (ŞİÖ) platformlarında yer alması Hindistan'ın stratejik otonomi politikasını izleyerek çıkarlarına hizmet edecek çok-kutuplu Asya düzeni yanlısı olduğunu göstermektedir (Muraviev, Ahlawat ve Hughes, 2022, s. 1126). Modi'nin iktidar olmasıyla Hindistan artan ekonomik ve askeri gücünü dış politikaya tahvil ederek küresel siyasette daha iddialı ve özgüvenli olmaya başlamıştır. Nitekim Güney Asya ve Pasifik bölgesindeki etkinliğinden bunu anlamak mümkündür (Ogden, 2023b, s. 38). Modi'nin "Hindistan'da Üret" ve "Dijital Hindistan" politikaları küresel sermayeyi ülkeye çekerek ekonomik kalkınmayı amaçlamaktadır. Yine kültürel anlamda "Batılılaşma değil Modernleşme" vurgusu egemenlik ve otonomiye koruma çabası olarak görülebilir. Modi iktidarı ile birlikte içerideki ekonomik konsolidasyon dış politikada iddialı bir konum elde etmek için kullanılmaya çalışılmıştır (Prayer ve Pulami, 2023, s. 117). Gelişmekte olan ülkelerin liderliğini yapmak Hindistan'ın uluslararası arenada elini güçlendirme çabası olarak ele alınabilir. Batı'nın hakim olduğu uluslararası düzenin parçası olmak yerine düzenin kurallarını yeniden tanımlayabilen bir aktör olmak istemektedir (Ogden, 2023b, s. 44).

Yukarıda genel çerçevede ele alınan Hindistan'ın stratejik otonomi politikasının daha iyi anlaşılması için küresel ve bölgesel siyasetteki yönelimlerine bakmakta yarar vardır. Büyüyen ekonomisi Hindistan'ı dünyanın önde gelen güçlerinden biri haline getirmiştir. Uluslararası Para Fonu (IMF) verilerine göre 2024 yılı itibarıyla 3.9 trilyon dolarlık Gayri Safi Yurtiçi Hasıla (GSYİH) ile Hindistan dünyada en büyük 5. ekonomi olmuştur (IMF, 2024). Modi hükümeti iktidarı ile Hindistan hem BRICS içerisinde yer almış hem de Batı dünyası ile yakın ilişkiler kurma politikası izlemiştir. Dünya siyasetinde Pasifik bölgesinin stratejik bir yer edinmesi, ticaret ve enerji yollarının güvenliğinin sağlanması için Hindistan, en başta Hint Okyanusu'nda askeri ağırlığını arttırma yoluna gitmiştir (Bekkevold ve Kalyananraman, 2020, s. 26). Hindistan mevcut küresel yönetim yapısı ve avantajlarından yoğun bir şekilde faydalanmaktadır. Ancak küreselleşme karşıtı trendin güçlenmesinin küresel yönetimi krize sokması Hindistan'ın mevcut sisteme daha etkin katılmasını zorunlu kılmaktadır. Hindistan dünya siyasetinde

kendisini “önde gelen güç” şeklinde tanımlamaktadır. Bu nedenle başta BMGK olmak üzere uluslararası örgütlerin ve normlarının yeniden düzenlenmesini talep etmektedir (Pant, 2022, s. 11). Trump döneminde ABD küreselleşme yanlısı politikalara uzak durmuş ve uluslararası ticarette çok-tarafıllık ilkesine mesafeli olmuştur. Hindistan da ticaretteki süregelen çok-tarafıllıktan yararlanmış ve küresel ticaret yönetişiminin tarafı olmuştur. Küresel meselelerde Kuzey-Güney ayrımını söylemsel düzeyde vurguladığı kadar ekonomik açıdan ulusal çıkarlarını ve siyasal zorunluluklarını öncelemiştir (Sharma ve Bhogal, 2022, s. 142).

Hindistan’ın stratejik otonomi politikasının en önemli ayaklarından birini 2010 sonrası dönemde küresel güçler ile ilişkilerinde denge politikası takip etmek oluşturmuştur. Hindistan büyük güçler ve rekabet halindeki ülkeler ile ilişkilerini ilerleterek çoklu-ittifak stratejisini uygulamaktadır (Ogden, 2023a, s. 556). Bu da uluslararası siyasette Hindistan’ın çok-kutuplu düzen politikasına stratejik esneklik sağlamaktadır. Özellikle ABD ile Çin arasında artan rekabet Hindistan’ın bu politikasında önemli rol oynamaktadır. Çin ve ABD karşısında Hindistan’ın stratejik otonomisini kaybetmeden konumlanma politikası hassas bir denge üzerine oturmaktadır. Bu açıdan geçen süre içerisinde Hindistan stratejik otonomi politikasını “bağılantısızlık” politikasından ayırıştırarak esnek ve geniş kapsamlı bir çizgide dış politika takip etmeye başlamıştır. George W. Bush döneminden itibaren ABD, Hindistan’ı Çin’e karşı bir dengeleyici güç olarak konumlandırmaya çalışmıştır. Bu kapsamda Obama döneminde Hindistan ile savunma, teknoloji ve ticaret alanlarında işbirliği yapılmıştır. Trump döneminde de ilişkiler silah satışı üzerinden geliştirilmeye çalışılmıştır (Parpiani, 2019, s. 44). Yine 2007’de ABD, Hindistan, Japonya ve Avustralya tarafından kurulmuş olan QUAD’ın 2017’den itibaren canlandırılması kararlaştırılmıştır.

Hindistan’ın stratejik otonomi politikasını Soğuk Savaş dönemindeki “Bağılantısızlar” politikasından ayıran temel özellik Batı dünyası ile bazı konularda stratejik işbirliği yapabilme kapasitesine sahip olmasıdır (Tourangbam, 2014, s. 120). Asya’da etkin olma politikası ve ticaret yollarının hayati önemi Hindistan’ın bölgesel politikasının öne çıkan bir boyutunu oluşturmaktadır. Özellikle Pasifik bölgesinde ABD, Japonya ve Avustralya ile bazı meselelerde ortak davranması bu politikanın sonucudur. Hindistan’ın ABD’ye yönelik politikasını etkileyen temel faktörler; Çin’in güçlenmesi, Pakistan ile Çin arasında gelişen stratejik çakışma ve ABD ile işbirliği yapmadan kalkınma hedeflerine ulaşmanın zor olması şeklinde sıralanabilir (Pant, 2020, s. 509). 2012 yılında ABD, Çin’in Asya’daki artan ekonomik ve askeri etkisine karşı

“stratejik yeniden-dengeleme” politikasını uygulamıştır. ABD açısından Hindistan stratejik bir seçenek olarak görülmüştür. Hindistan için de Çin’in yükselişi stratejik bir zorlanmayı ifade etmiştir. Modi’nin iktidara gelmesi, ilişkilerde farklı bir dinamiğin gelişmesine neden olmuştur. İdeolojik yüklerinin olmaması ve sorunlara pragmatik şekilde yaklaşması Modi’nin ABD ile ilişkilerde kişisel olarak öne çıkmasını sağlamıştır. Obama’nın 2015 yılında kuruluş gününe onur konuğu olarak katılması iki ülke arasındaki ilişkilerin bu dönemdeki önemini göstermiştir (Pant, 2020, s. 527). Ancak Hindistan’daki iç siyasi dinamikler, Soğuk Savaş dönemindeki bağlantısızlık politikası ve aynı dönemde ABD’nin Pakistan’ı desteklemiş olması Hindistan-ABD ilişkilerinin bu dönemde stratejik işbirliği halini almasını zorlaştırmıştır (Ganguly, 2015, s. 386).

Belirtildiği üzere Hindistan’ın ABD’nin müttefiği olduğunu söylemek zordur. Hindistan, ABD için bağımsız hareket edebilen stratejik ortak olmuştur (Chaulia, 2019, s. 159). Trump döneminin izolasyoncu dış politikası uluslararası sistemdeki aktörlerin özerk hareket edebilmelerine olanak tanımıştır. Bu bakımdan Hindistan ve Türkiye gibi güçler bölgelerinde etkin olmaya ve dış politikalarında kendi gündemlerini takip etmeye çalışmıştır. Trump döneminde de ilişkilerde Hint-Pasifik bölgesinde stratejik işbirliğinin önemi ve Hindistan’ın sosyal/ekonomik dönüşümünde ABD’nin etkisi vurgulanmıştır. Ancak belirtildiği üzere Hindistan’ın ABD ile ilişkilerinde sorunların olmadığını söylemek yanıltıcı olacaktır. Hindistan, ABD’nin tepkisine rağmen hasım görülen güçler ile de ilişkilerini güçlendirme yoluna gitmiştir. İran’a uygulanan ambargonun Hindistan’ın enerji kaynağı temin etmesini olumsuz etkilemektedir. Yine Hindistan’ın Rusya ile yakın ilişkilerinin olması ABD tarafından olumlu karşılanmamaktadır. Trump döneminde Hindistan’ın ABD’den gelen mallara gümrük vergisi uygulaması da önemli sorunlardan olmuştur. ABD de Hindistan’dan ithal edilen çelik ve alüminyuma gümrük vergisi uygulamıştır (Pant, 2020, s. 533). Hindistan, Rusya’dan S-400 savunma sistemi satın alarak savunma alanında işbirliğini ilerletmeye çalışmıştır. ABD buna rağmen Hindistan’ı ABD’nin Hasımlarıyla Yaptırımlar Yoluyla Mücadele Etme Yasası (CAATSA) yaptırımlarından muaf tutmuştur. Enerji kaynakları konusunda İran ile yakın ilişkiler kurmaya çalışan Hindistan 6 aylık bir muafiyetten sonra yaptırımlara uğramıştır (Parpiani, 2019, s. 46). Bu ilişkiler göz önüne alındığında Hindistan’ın ABD’ye bağımlı kalmama doğrultusunda stratejik otonomi politikası uyguladığı görülmektedir. Hindistan’ın ABD çıkarlarını değerlendirmesi, gerektiğinde uyumlu olması ve gerektiği zaman ayrışma esnekliğine sahip olması stratejik otonomisinin çerçevesinde düşünülebilir (Chikermane, 2023, s. 57).

Hindistan'ın Çin ile ilişkilerinin geçmişine bakıldığında ise stratejik rekabetin öne çıktığı görülmektedir. Soğuk Savaş dönemi, ilişkilerin önemli bir dinamiğini oluşturmuştur. 1962'de Çin ile yaptığı savaştan yenilgiyle ayrıldıktan sonra Hindistan, ordusunu güçlendirmeye ve sınır bölgelerinde altyapısını iyileştirmeye çalışmıştır (Kalyanaraman, 2020, s. 154). Dış dengeleme motivasyonu çerçevesinde Soğuk Savaş döneminde Çin'e karşı ABD, İngiltere ve Sovyetler Birliği ile işbirliği yapmaya başlamıştır. Bu dönemde ABD, Çin'e karşı Hindistan'ın savunma kapasitesini arttıracak yardımlarda bulunmuştur (Pant, 2020, s. 515).

Soğuk Savaş sonrası dönemde Hindistan ile Çin arasında barış ve istikrarı sağlama konusunda adımlar atılmıştır. Ekonomik ve ticari ilişkiler bu dönemde daha ileri bir seviyeye taşınmıştır. BRICS, RIC ve ŞiÖ gibi ortak platformlarda yer alarak bölgesel ve küresel meselelerde işbirliği yapmaya çalışılmıştır. Ekonomik gelişmenin sürdürülmesi ve istikrarın korunması gibi konularda araçsal işbirliğine rağmen Hindistan'ın Çin ile ilişkilerini aralarındaki rekabet şekillendirmektedir (Kalyanaraman, 2020, s. 175). Yani Hindistan her ne kadar ortak platformları kullansa da rekabet ve tehdit algısı Çin ile ilişkileri şekillendirmektedir. Çin'in ekonomik ve askeri anlamda Hindistan aleyhine gösteren büyüme çizgisi Hindistan için zorlayıcı olmaktadır (Bekkevold ve Kalyanaraman, 2020, s. 26). Buna karşılık askeri ve nükleer kapasitesini arttıran Hindistan, Çin'e karşı caydırıcı olmaya çalışmaktadır. Hindistan, ABD ile ilişkilerini Çin'e karşı bir denge unsuru olarak kullanmaktadır. Hindistan, Çin'in Asya'da hegemonik bir güç olmasını istememektedir (Kalyanaraman, 2020, s. 170).

Daha önce belirtildiği üzere Çin'in yükselişi ve iddialı politikası Hindistan'ın en başta ABD olmak üzere Batı dünyası ile ilişkilerini yüksek seviyede etkilemektedir. Pakistan'ın nükleer programına destek vermesi, ekonomik koridor oluşturması ve Hint Okyanusu'ndaki limanlarından faydalanma çabası Çin'in Hindistan tarafından bir tehdit olarak görülmesine neden olmaktadır. Hindistan, Çin'in Kuşak-Yol Projesi'ne Pakistan'ın dahil edilmesinden dolayı karşı durmaktadır (Muraviev, Ahlawat ve Hughes, 2022, s. 1124). Güney Çin Denizi'nde ABD ile stratejik işbirliği yapması, ticaret yollarının güvenliğini sağlaması kadar Çin'in tedarik zincirinden ayrılma amacı taşımaktadır. Bu bölgenin güvenliği Hindistan açısından jeopolitik ve jeo-ekonomik bir zorunluluktur. Bu açıdan AB ve Hindistan'ın stratejik çıkarları örtüşmektedir. AB, Hindistan için önemli bir pazar ve sermaye kaynağıdır. Hindistan, AB'nin ihtiyaç duyduğu yüksek-teknoloji üretiminde yer alan nitelikli, genç, üretken ve entegre olmuş işgücü sağlamaktadır (Chikermane, 2023, s. 58).

Aynı zamanda Rusya'nın Çin ile stratejik çıkarlarının uyuşması Rusya-Hindistan ilişkilerinin savunma işbirliği ve ekonomi ile sınırlı kalmasına neden olmuştur. Hindistan, Rusya ile savunma sanayii ve enerji kaynaklarının temini konusunda yakın ilişkiler içerisinde olarak stratejik bağların önemini vurgulamaya çalışmıştır. Ancak Hindistan, ABD ve AB ülkeleri ile güvenlik alanında ilişkiler kurarak Rusya'ya alternatifsiz olmadığını da göstermeye çalışmıştır (Muraviev, Ahlawat ve Hughes, 2022, s. 1128). Covid-19 pandemisinin Çin-merkezli tedarik zincirini aksatmış olması Hindistan'a yeni imkanlar sağlamıştır. Ancak tedarik zincirlerinin kısaltılması zorunluluğu Hindistan için iç piyasadaki üretimi öne çıkaran politikaları ulusal öncelik haline getirecektir. Bu açıdan Kuşak-Yol Projesi ve Bölgesel Kapsamlı Ekonomik İşbirliği projelerine dahil olmaması Hindistan'ın kısa vadede işini zorlaştırdığından dolayı ABD ve AB ile ekonomik anlamda daha yakın işbirliği yapmasına neden olmaktadır (Rubagotti, 2023, s. 258).

Hindistan, Soğuk Savaş dönemine benzer şekilde dünyanın iki kutba ayrılmasını ve Asya'nın ABD ve Çin tarafından parsellenmesini istememektedir. Soğuk Savaş döneminde bölgesinde etkin olamayan ve dönemin büyük güçlerinin politikalarını kabul eden Hindistan'ın mevcut haliyle bu durumu kabullenmesi beklenmemektedir. Çünkü Hindistan, ekonomik, siyasi ve askeri açıdan güçlenmiş durumdadır. Mohan'a göre (2015, s. 338), Çin'in yükselişi, ABD-Çin ilişkilerinin belirsiz geleceği ve Çin ile ticaret açığının büyümesi Hindistan'ı güçlerin tümü ile ilişki kurma stratejisine itmektedir. Böylece Hindistan bu stratejisi sayesinde küresel ve bölgesel anlamda potansiyelini bir kaldırıca dönüştürebilmektedir. Hindistan stratejik otonomi politikası ile ortaklarına daha fazla angaje olarak rakiplerine karşı elini güçlendirmeye çalışmaktadır. İkili ilişkilerini istediği şartlara göre tanımlayabilmesi Hindistan'ın bölgesel ve küresel düzeyde etkin olmasını kolaylaştırmaktadır (Pant, 2020, s. 540). Böylece riskleri minimize ederek büyük güçler ile ilişki kurma yoluyla güç dengesini lehine kurmaya çalışmıştır. Bu dönemde ASEAN ile yakın ilişkiler kurma ve ABD'nin jeo-stratejik amaçlarını kullanarak Çin'i, Çin'in uluslararası yapılarını kullanarak ABD'yi, ABD ve Çin ile ilişkiler kurmak suretiyle de Rusya'yı dengelemeye çalışmıştır (Muraviev, Ahlawat ve Hughes, 2022, s. 1121).

Hindistan'ın yakın bölgesi de stratejik otonomi politikası açısından büyük bir öneme sahiptir. Pasifik ve Hint Okyanusu'nun dünya siyaset/ekonomisinin merkezi haline gelmesi Hindistan'ın politik ve ekonomik anlamda daha da etkin olma politikası izlemesine neden olmuştur. Hint-Pasifik'te Hindistan'ın politikası Batı'nın peşine takılan bir aktör

izlenimine mahal vermeden bu bölgeyi bir kaldıraç olarak kullanıp küresel siyasette stratejik pozisyonunu güçlendirmek şeklindedir (Aryal ve Pulami, 2023, s. 122). Hindistan bu bakımdan yakın bölgesinin güvenliğini de stratejik açıdan önemsemektedir. Hindistan yakın bölgesinde oluşabilecek tehditlere karşı caydırıcı olmak amacıyla askeri teçhizat ve savunma teknolojisi alanlarında kapasitesini arttırmaya çalışmaktadır (Ganguly, 2015, s. 375). Hindistan, ticaretini büyük oranda deniz yolu üzerinden gerçekleştirmektedir. Bu açıdan yakın bölgesindeki deniz yolu güvenliğinin sağlanması Hindistan'ın önceliklerinden biridir. Hindistan, denizlerdeki öncelikli stratejik çıkar alanlarını; Umman Denizi-Bengal Körfezi, Malaka Boğazı-Hürmüz Boğazı- Babulmendep Boğazı- Ümit Burnu bağlantısı, Basra Körfezi, yakınındaki ada ülkeleri ve Hint Okyanusu'ndan geçen Uluslararası Deniz Yolları şeklinde tanımlamıştır (Ministry of Defence, 2007, s. 59-60). Aden Körfezi'nden Malakka Boğazı'na kadar olan bu bölgenin istikrarlı ve güvenli olması Hindistan açısından önemlidir. Donanmasını da güçlendirmiş olması Afrika Boynuzu'ndan Çin Denizi'ne kadar olan bölgede etkin olmasını sağlamaktadır (Sridharan, 2015, s. 1638).

Hindistan'ın dış politikasındaki önemli stratejilerinden biri Hint Okyanusu bölgesindeki ülkeler ile ekonomik ilişkileri derinleştirmek ve enerji kaynağı arzını güvence altına almak olmuştur (Stewart-Ingersoll ve Frazier, 2011, s. 43). Ekonomik ve ticari boyutlarıyla yakın bölgesinde entegrasyon/işbirliklerini ilerletmeye çalışan Hindistan merkez ülke olma politikasını takip etmektedir. Doğusundaki ve batısındaki ekonomik işbirliği ve anlaşmalar ile fırsatları değerlendirmeye çalışmaktadır. Hindistan ile birlikte Bangladeş, Bhutan, Myanmar, Nepal, Sri Lanka ve Tayland'ın üye olduğu Bengal Körfezi Teknik ve Ekonomik İşbirliği Girişimi (BIMSTEC), ASEAN ve Güney Asya Bölgesel İşbirliği Örgütü (SAARC) gibi platformları etkin kullanma yoluyla bölgesinde hegemonik güç olmaya çalışmaktadır (Rubagotti, 2023, s. 249).

Dışa açılan bir ekonomi hüviyetini edinmesi ile birlikte Hindistan dünyanın en hızlı büyüyen ekonomilerinden biri olmuştur. Özellikle hizmet, bilgi teknolojileri ve iş-destek sektörü üzerinden büyümesi sağlanmıştır. Büyüyen ekonomisi enerji kaynağı talebini de arttırmaktadır. Bu nedenle Orta Doğu ve Orta Asya ülkelerinden petrol ve doğalgaz satın almaktadır (Sachdeva, 2011, s. 52). Basra Körfezi, Orta Asya ve Güney-Doğu Asya'nın enerji ve taşımacılık koridoru olması Hindistan'ın önemli önceliklerindendir. Bu bakımdan bu bölgenin güvenlik ve istikrarı Hindistan açısından önemlidir. Çin-İran ilişkilerinin jeopolitik ve ekonomik boyutu Suudi Arabistan ve Birleşik Arap Emirlikleri'nin (BAE) Hindistan ile daha

yakın ilişki içerisinde girmesine neden olmaktadır. Aynı zamanda Yemen Savaşı'nın Hint Okyanusu deniz bağlantısını etkilemesi bu ülkelerin Hindistan ile ilişkilerinde önemli bir etken olmaktadır. Hindistan da bu ülkeler ile ilişkilerini ilerleterek Pakistan'a destek verilmesinin önüne geçmek istemektedir (Mazzucotelli, 2023, s. 516). Ancak Körfez ülkeleri Çin ile ilişkilerini tehlikeye atmaktan kaçınırken Hindistan da İran ile ilişkilerini bozmak amacıyla değildir.

ABD'nin öncülük ettiği Hindistan-Orta Doğu-Avrupa Ekonomik Koridoru (IMEC) ise Güney Asya ve Orta Doğu ülkeleri arasında jeo-ekonomik bir blok oluşturmayı hedeflemektedir (Baabood, 2024). Proje 2023 yılının Eylül ayında Yeni Delhi'deki G-20 Zirvesi'nde duyurulmuştur. IMEC projesi deniz ve demiryolları ile enerji kaynağı ihracını; deniz-altı fiber optik kablo, hidrojen boru hattı ve telekomünikasyon altyapısı bağlantılarını sağlamayı amaçlamaktadır (Siddiqa, 2023, s. 7). Hindistan IMEC projesi ile kimi zaman geçişi aksayan Süveyş Kanalı'na olan bağımlılığını azaltmak istemektedir. Körfez bölgesi; coğrafi yakınlık, ekonomik ilişkiler, göçmen işçiler ve enerji kaynakları bakımından Hindistan için doğal ekonomik hinterland olma özelliği taşımaktadır (Mazzucotelli, 2023, s. 499). Hindistan'dan BAE'ye çalışmak için giden yaklaşık 3.5 milyon kişi ülkelere düzenli olarak para göndermektedir. Bu durum Hindistan açısından Körfez bölgesinin ve IMEC projesinin önemini artırmaktadır. Hindistan, Körfez bölgesinden geçen proje ile küresel ticaret ve yatırımlar açısından stratejik bir pozisyon elde etme amacına sahiptir. IMEC'e dahil olan Orta Doğu ülkelerinin aynı zamanda Çin ile yakın siyasi/ekonomik ilişkileri bulunmaktadır. Bu durumda Hindistan'ın bölgede Çin'e alternatif olabilmesi açısından IMEC projesi önem kazanmaktadır (Das, 2024, s. 39-51). Proje sayesinde daha fazla stratejik otonomi edinmeye çalışan Hindistan, Çin ile rekabette avantajlar elde etmeye çalışmaktadır. Son kertede Hindistan ticari ve jeopolitik potansiyelini bu proje aracılığı ile kaldıracı dönüştürmek istemektedir (Subbarayan, 2024).

Türkiye'nin Stratejik Otonomi Politikası

Türkiye'nin dış politikasında uyguladığı stratejik otonomi politikasının anlaşılabilmesi için Batı dünyası ile son iki yüzyılda kurduğu ilişkinin tarihsel geçmişine bakmak gerekmektedir. Ondokuzuncu yüzyılın ortalarından itibaren süregelen Türkiye'nin Batılılaşma/modernleşme serüveni dış politikasını da etkilemiştir. Türkiye bir taraftan Batı ile yakın ilişkiler kurarak diğer taraftan da Batı-dışı dünyadan -özellikle Soğuk Savaş döneminde- gelişebilecek tehditlere karşı güvenliğini

garanti altına almaya çalışmıştır. Bu bakımdan Batı'nın stratejik-güvenlik çerçevesinde hareket etme karşılığında Türkiye'nin beka ve güvenlik ihtiyaçları karşılanmıştır. Soğuk Savaş'ın bitmesi ile birlikte Türkiye'nin Batı ile ilişkileri stratejik bir çerçevede devam ederken tarafların bazen politikalarının çatışması da söz konusu olmuştur. 2002 yılında Adalet ve Kalkınma Partisi'nin iktidara gelmesi ile ilişkiler yeni bir çerçeveye oturmuştur. İlk dönemlerde Batı'nın öncelikli olduğu dış politika anlayışı benimsenmiştir. Ancak bu dönemde Batı-dışı dünya ile olan ilişkiler de ilerletilmeye çalışılmıştır. Sonraki dönemde ise Orta Doğu başta olmak üzere Türkiye, yakın coğrafyası ile siyasi, ekonomik ve kültürel ilişkilerini daha çok öne çıkarmıştır (Oğuzlu, 2019, s. 61).

Soğuk Savaş sonrası dönemde Türkiye, orta ölçekli güç olma çerçevesinde politikalar izlemeye çalışmıştır. 2000'li yılların ortalarından itibaren uluslararası sistemde çok-kutuplu güç düzeninin belirmeye başlaması Türkiye'nin farklı güçler ile ilişkiler kurmasını kolaylaştırmıştır. 2008 finansal krizi sonrasında dünyada Batılı-olmayan güçler yükselişe geçmiştir. Küresel siyaset ve ekonominin de merkezi Pasifik'e kaymıştır. Bunun üzerine ABD de Avrupa ve Orta Doğu merkezli jeopolitik yaklaşımını değiştirerek Çin'i çevreleme kapsamında Pasifik'e yönelmeye başlamıştır. Çok-kutuplu dünyada esnek ittifaklar, ilişkileri kompartmanlara ayırma ve mesele-bazlı ilişkiler Türkiye'nin dış politikasını şekillendirmiştir (Aran ve Kutlay, 2024, s. 5). Küresel siyasette artan belirsizlikler ve karmaşık atmosfer ülkelerin bazı konularda işbirliği yaptığı bazı konularda ise rekabet ettiği bir ortamı beraberinde getirmiştir. Böyle bir düzende Türkiye daha geniş bir manevra alanına sahip olarak otonom bir dış politika izleme imkanına sahip olmuştur (Oğuzlu, 2019, s. 67).

Arap Baharı sonrası dönemde güvenlik risklerinin artmış olmasına rağmen Türkiye orta ölçekli politikalarını sürdürmektedir. Artan ekonomik kapasitesi, kalkınma yardımları ve G-20 gibi platformları etkin kullanma bunun göstergeleridir (Parlar Dal, 2018, s. 15). Özellikle Türkiye'nin savunma sanayii alanında yaşadığı gelişmeler bu politikanın uygulanmasını kolaylaştırmıştır. İnsansız Hava Araçları (İHA) üreterek savunma sanayii konusunda Batı dünyasına olan bağımlılığını azaltmaya çalışmıştır (Fouskas, 2023, s. 9). Aynı zamanda diğer ülkelere ihracat yaparak etkin bir güç olma politikası izlemiştir. 2023 yılında savunma ve havacılık sanayii alanında toplamda 5,5 milyar dolarlık ihracat yapmıştır (Anadolu Ajansı, 2024). Yine stratejik otonomi politikası kapsamında enerji kaynakları önemli bir rol oynamaktadır. Bu bakımdan belli ülkelere bağımlılığını azaltmak için tedariğini çeşitlendirmeye çalışmakta ve doğal gaz/petrol boru hatlarını bağlayarak enerji merkezi olmak için

çaba göstermektedir (Aran ve Kutlay, 2024, s. 13).

Hindistan gibi Türkiye'nin de stratejik otonomi politikası izlemesinin küresel ve bölgesel dinamikler açısından önemli sonuçları olmuştur. Yukarıda belirtildiği üzere Batı dünyası ile stratejik ilişkiler kurmasına rağmen özellikle 2010 sonrası yaşanan gelişmeler Türkiye'nin Batı ittifakı ile ilişkilerinde farklılaşmalara neden olmuştur. Özellikle Soğuk Savaş sonrası dönemde ABD ile stratejik/güvenlik eksenini üzerine kurulan ilişkilerin hangi parametreler üzerine oturacağı tartışma konusu olmuştur. Bu durum dış politika seçenekleri açısından her iki aktörün bazen ihtilaflı olmasını beraberinde getirmiştir (Chaulia, 2019, s. 237). Arap Baharı ve sonrası dönemde Türkiye'nin özellikle ABD ile ilişkileri olumlu sayılmayacak bir mecrada ilerlemiştir. En başta Suriye konusunda olmak üzere Orta Doğu politikasında farklılaşmalar söz konusu olmuştur. Suriye'de ABD'nin YPG-PYD'yi desteklemesi Türkiye'nin Suriye konusunda Rusya ile yakınlaşmasına neden olmuştur (Oğuzlu, 2019, s. 87). Suriye meselesinde Türkiye ile ABD arasındaki anlaşmazlıklardan biri de güvenli bölge oluşturulmasıdır. Türkiye IŞİD, YPG ve Suriye rejiminden arındırılmış güvenli bölge oluşturma çabası içerisinde iken ABD ise IŞİD ile mücadeleyi önclemiştir. ABD'nin IŞİD ile mücadelede YPG'yi desteklemesi bu dönemde Türkiye'nin ABD ilişkilerini önemli ölçüde etkilemiştir. Bunun üzerine Türkiye de 2015 sonrasında Rusya ile Suriye sahasında ilişki içerisine girmiştir. Suriye ile ilgili bazı konularda yine İran ile yakınlaşması söz konusu olmuştur. Bu bakımdan NATO üyesi olmasına rağmen Türkiye, Suriye sahasında Rusya ve İran ile yakınlaşabilmiştir (Gaspardo, 2021, s. 191).

Yine Çin, Rusya ve İran ile de ilişkilerin çıkarlar çerçevesinde sürdürülmesi Türkiye'nin stratejik otonomi politikası çerçevesinde değerlendirilebilir. Rusya ile çok-kutuplu dünya düzeni konusunda benzeşen yaklaşım ve duyurulan "Yeniden Asya" girişimi, Çin ile ekonomik ve siyasi ilişkilerin geliştirilmesi Türkiye'nin stratejik otonomi politikasının sonucudur (Kutlay ve Öniş, 2021, s. 1096). Rusya ile ilişkiler bunun tipik örneğini oluşturmaktadır. Ukrayna Savaşı'na karşı çıkan Türkiye, Ukrayna'ya 2019 yılından beri İHA satmaktadır. Ancak NATO üyelerinin karşı çıkmasına rağmen Rusya'dan S-400 savunma sistemini satın almıştır. Türkiye'nin Rusya'dan S-400 savunma sistemini satın alması üzerine ABD, Türkiye'yi F-35 savaş uçağı programından çıkarmış ve CAATSA yaptırımlarını uygulamıştır. Türkiye özellikle Çin'in Kuşak-Yol Projesi'nde yer alarak yatırım ve sermaye çekmeye çalışmıştır. 2023 yılı rakamlarına göre Türkiye'nin Rusya ve Çin'den yaptığı toplam ithalat 90 milyar dolar iken ihracatı ise 14 milyar dolar şeklinde gerçekleşmiştir (Aran

ve Kutlay, 2024, s. 11).

Türkiye'nin yakın bölgesinde etkin olma çabası yine stratejik otonomi politikasının sonucudur. Dış politikasında Orta Doğu, Asya ve Afrika ile ilişkilerini ilerletmesi oluşmaya başlayan Batı-sonrası dünya düzeni ile uyum sağlama çabası olarak görülmelidir (Oğuzlu, 2019, s. 89). ABD'nin Orta Doğu ve Orta Asya'dan jeopolitik olarak çekilme olasılığı ortaya çıkan çok kutuplu düzende Rusya ve Çin ile birlikte Türkiye'nin de güç boşluğunu doldurma ihtimalini doğurmuştur. Böylece Türkiye de Batı ittifakından farklılaşarak stratejik otonomi politikası çerçevesinde jeostratejik alanlardan faydalanmaya çalışmıştır (Fouskas, 2023, s. 8). Özellikle bu politikasını Orta Doğu ve Afrika'ya yansıtmaya çalışmıştır.

Küresel siyasette Batı-sonrası çok-kutuplu sistem dinamiklerinin gelişmesi ve Arap Baharı sonrasında Orta Doğu'da güvenlik/istikrar sorunlarının ortaya çıkması orta ölçekli bir güç olan Türkiye'nin manevra alanını genişletmiştir (Altunışık ve Martin, 2023, s. 90). Bu açıdan Arap Baharı döneminde Türkiye, bölgesel güçlerin öne çıktığı Orta Doğu'da etkin olmaya çalışmıştır. Ancak bir tarafta başını Sünni Arap monarşilerinin çektiği diğer tarafta ise İran ve yakın grupların bulunduğu güç eksenleri Türkiye'nin Arap Baharı dönemi bölge politikasını çıkarları açısından sakıncalı bulmuştur (Oğuzlu, 2023, s. 680). Bu bakımdan Arap Baharı döneminde bölgesel güçlerin ayrışan ve çatışan politikaları olmuştur. Orta Doğu'da Arap Baharı döneminde İran ile Suudi Arabistan arasında yaşanan jeopolitik rekabet Türkiye'nin tehdit algılamasına neden olmuştur. Suriye sahasında İran ile ayrışma ve Mısır'da darbenin Suudi Arabistan tarafından desteklenmiş olması Türkiye'nin Katar ile daha yakın bir ilişki kurmasını beraberinde getirmiştir. 2017 yılında Suudi Arabistan'ın öncülük ettiği bazı Körfez ülkelerinin Katar'a uyguladığı ambargo karşısında Türkiye gıda ve ekonomik desteği sağlamıştır. Bunun üzerine Katar da 2018 yılında Türkiye'ye finansal destek sağlamıştır (Gasparetto, 2021, s. 193).

Türkiye, stratejik otonomi politikası çerçevesinde Afrika ile olan ilişkilerini de geliştirmektedir. Geçen süre içerisinde Afrika ülkeleri ile ticaret hacmini arttırmıştır. Somali'ye askeri üs kuran Türkiye, Afrika Boynuzu'nda Akdeniz'e uzanan bölgeyi jeopolitik ve jeo-ekonomik açıdan önemsemiştir (Gasparetto, 2021, s. 195). Türkiye'nin Somali'de ve Katar'da askeri üsler kurması yakın bölgesinde etkin olma politikasının sonucudur. Somali üzerinden Afrika'da, Katar üzerinden ise Körfez bölgesinde etkinliğini arttırmaya çalışmaktadır (Haugom, 2019, s. 211).

2021 yılından itibaren Türkiye'nin dış politikasında farklı bir süreç

geçilmiştir. ABD’de Biden yönetiminin Orta Doğu’da istikrarın sağlanması için İran’a karşı caydırıcılığın artırılması ve normalleşme adımlarını destekleme politikası etkili olmuştur (Altunışık ve Martin, 2023, s. 92). Özellikle Birleşik Arap Emirlikleri ve Suudi Arabistan ile ilişkilerde normalleşme sağlanarak finans, ticaret ve enerji alanında işbirliği anlaşmaları imzalanmıştır. 2022 yılında yine Rusya’nın teşviki ile Suriye’de Esad rejimi ile ilişkilerde normalleşme için adımlar atılmıştır. Doğu Akdeniz’de istikrar ve güvenlik açısından sorun oluşturabilecek girişimlerden kaçınılmıştır. AB ile ilişkilerde ekonomi ve enerji konusunda işbirliğinin bu dönemde arttırıldığı görülmektedir. NATO ittifakı içerisinde İsveç ve Finlandiya’nın üyeliklerinin onaylanması yine bu minvalde ele alınabilir. Türkiye bu dış politika tercihlerini uygularken Rusya ve Çin ile karşı karşıya gelmemeye çalışmıştır (Oğuzlu, 2023, s. 684). Çin başta olmak üzere Batı-dışı güçlerin yükselişe geçerek alternatif güç olma ihtimaline karşın Türkiye’nin Batı ittifakından ayrılma ihtimali söz konusu değildir. Fouskas’a göre (2023, s. 15), söylenebilecek olan Türkiye’nin ciddi bir manevra alanı imkanını elinde bulundurduğudur. Her ne kadar Türkiye, Batı ittifakı ile bazı konularda ihtilaflara sahip ise de özellikle Rusya ile kurduğu ilişkilerin bir sınırı bulunmaktadır. Burada ortaya çıkan sonuç, Türkiye’nin çıkarlarını önceleyen bir dış politika anlayışına sahip olduğudur (Haugom, 2019, s. 220).

Hindistan ve Türkiye İlişkilerine Stratejik Otonomi Politikaları Çerçevesinden Bakmak

Hindistan ve Türkiye’nin yakın dönem ilişkileri her iki gücün stratejik otonomi politikasından etkilenmektedir. Hindistan ve Türkiye’nin mevcut dış politika tercihleri küreselleşme trendlerinin uluslararası siyasette yaşanan değişimlerin ve bu değişimler ile girdiği etkileşimlerin sonucudur (Akder ve Altunışık, 2018, s. 307). Bu dış politika tercihleri Hindistan ve Türkiye’nin çıkarlarının çatışma ve örtüşme boyutlarının oluşmasına neden olmaktadır. Yalnız iki güç arasındaki ilişkilerin niteliğine bakmadan önce ilişkilerin tarihi geçmişine bakmakta yarar bulunmaktadır. Yakın dönem Hindistan ve Türkiye ilişkilerinin geçmişine bakıldığında Soğuk Savaş koşullarının etkili olduğu görülmektedir. Türkiye ile Hindistan arasında diplomatik ilişkiler 1947 yılında kurulmuş ve iki ülke arasında 1951 yılında dostluk anlaşması imzalanmıştır. Hint Bağımsızlık Hareketi’nin önemli isimlerinden Mevlana Azad 1951 yılında Türkiye’yi ziyaret etmiştir (Pant ve Mehta, 2019, s. 444). 1952-53 yıllarında her iki ülke parlamento heyetleri karşılıklı ziyaretler düzenlemiştir. İlk önemli temas 1955 yılında Bağlantısızlar Hareketi’nin Bandung Konferansı’nda gerçekleşmiştir. Başbakan Yardımcısı Fatin Rüştü Zorlu,

konferansa katılarak Türkiye'yi temsil etmiştir. Yine 1958 yılında Uzak Doğu seyahatine çıkan Başbakan Adnan Menderes, Hindistan'a da gitmiş ve Hindistan Başbakanı Pandit Nehru ile görüşmüştür. Nehru da 1960 yılında Türkiye'ye bir ziyaret gerçekleştirmiştir. Ancak Soğuk Savaş döneminde Türkiye'nin CENTO'da yer alan Pakistan ile ittifak ilişkisi içerisinde olması ve Hindistan'ın Kıbrıs meselesinde Yunanistan yanlısı tutumu ilişkilerin ilerletilmesine engel oluşturmuştur (Malkoç, 2022, s. 231).

Soğuk Savaş döneminde Pakistan faktörü nedeniyle Türkiye-Hindistan ilişkileri sınırlı bir düzeyde olmuştur. Soğuk Savaş sonrası dönemde ilişkilerin belli bir ölçüde ilerlediği görülmektedir. Adalet ve Kalkınma Partisi'nin iktidar olması ile birlikte Türkiye dış politikasında Asya ile ilişkilerini geliştirmeye çalışmıştır. BRICS ülkeleri arasında yer alan Hindistan, Rusya ve Çin ile ilişkiler bu bakımdan geçmişe oranla gelişmeye başlamıştır. Türkiye'nin Güney Asya ve Afrika ile ilişkilerini geliştirmesi doğrudan Hindistan'ı ilgilendirmektedir. Hindistan da Orta Doğu'da artan etkinliği nedeniyle Türkiye ile ilişkilerini geliştirmeye çalışmıştır. Bu politikada enerji güvenliği, istikrar ve ticaret önemli rol oynamaktadır (Pant ve Mehta, 2019, s. 439). Karşılıklı yapılan üst düzey ziyaretler ve ekonomik açıdan ilişkilerin geliştirildiği görülmektedir. 2000'li yıllarda Hindistan'ın dünya siyaseti ve ekonomisinde artan rolüne koşut bir biçimde Türkiye'nin de Hindistan ile ticari ilişkilerinin hacmi artmaya başlamıştır. 2010 yılında dönemin Türkiye Cumhurbaşkanı Abdullah Gül Hindistan'a bir ziyaret gerçekleştirmiş ve iki ülke arasındaki ekonomik ilişkilerin önemine vurgu yapmıştır. Yine 2017 yılında Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan yaptığı ziyarette iki ülke arasındaki çok boyutlu ilişkilerin önemine yer vermiştir (Kayalı, 2022, s. 181).

Ekonomik ve ticari ilişkiler boyutuna bakıldığında ilişkilerin ilerleme kaydettiği görülmektedir. Hindistan Türkiye'ye ağırlıklı olarak organik kimyasal ürünler, plastik, petrol ürünleri ihraç ederken demir, demir-dışı maden, kimyasal ürünler ve mücevher ithal etmektedir (Pant ve Mehta, 2019, s. 456). Hindistan'da Türkiye'den inşaat, giyim, yapı malzemeleri ve boru hattı firmaları aktif faaliyet göstermektedir. Hindistan'dan enerji, kozmetik, otomotiv ve teknoloji firmaları Türkiye'ye yatırımlarda bulunmaktadır. İki ülke arasındaki ticaret hacmi 2000 yılında 500 milyon dolar seviyesinde iken 2023 yılında 9.6 milyar dolar olmuştur (Ticaret Bakanlığı, 2024).

Daha önce belirtildiği üzere Hindistan ve Türkiye'nin yakın bölgelerinde stratejik otonomi politikası çerçevesinde etkin olma çabaları çıkarılarda

ayrışma ve örtüşmeleri beraberinde getirmektedir. Karşılıklı ziyaretler ve G-20 toplantılarında Modi-Erdoğan görüşmeleri ilişkileri ileri bir aşamaya taşımıştır. Ancak Türkiye'nin Keşmir sorunu, ilişkilerin temkinli bir biçimde ilerletilmesine neden olmuştur (Pant ve Mehta, 2019, s. 451). Jeopolitik açıdan ilişkileri etkileyen önemli bir faktör Türkiye ve Hindistan'ın Orta Asya ile stratejik açıdan ilgilenmeleridir. Türkiye Orta Asya'yı ticaret ve enerji nakli açısından önemli bir bölge olarak görmektedir. Hindistan da bu bölgeyi enerji, kalkınma ve ticaret açısından önemsemektedir. Bu bakımdan iki güç arasında bölgede bir rekabet olduğunu söylemek mümkündür. Aynı zamanda bu bölgede güvenlik ve istikrarın sağlanması konusunda her iki ülke arasında anlayış birliği de bulunmaktadır (Alam, 2024, s. 105). 2017 yılında ŞİÖ'ne üye olan Hindistan ile bu uluslararası örgüt ile yakın ilişki içerisinde olan bir Türkiye bulunmaktadır. ŞİÖ'nün 2022 Zirvesi'nde Cumhurbaşkanı Erdoğan ile Başbakan Modi bir araya gelmiştir (TRT Haber, 2022).

Yine, Orta Doğu'nun ticaret ve enerji yollarında edindiği konum Hindistan ve Türkiye ilişkilerini etkilemektedir. 2013 yılında Çin'in duyurduğu Kuşak-Yol Projesi, Asya ile Avrupa'yı birleştirip Çin'in ekonomik ve siyasi etkisini arttırmaya amaçlamaktadır. 2023 yılı itibarıyla 155 ülkenin dahil olduğu bu projeye geline aşamada Çin, 1 trilyon dolarlık yatırım yapmıştır. Ancak Türkiye'nin Kuşak-Yol Projesi'nden yararlanma çabası Hindistan ile stratejik anlamda birbirlerinden ayrışmasına neden olmaktadır. Bu açıdan Türkiye'nin Çin ile ilişkilerini daha merkezi konumda tuttuğunu söylemek mümkündür (Pant ve Mehta, 2019, s. 455). Kuşak-Yol Projesi'ne karşılık ABD'nin öncülük ettiği IMEC projesi Kızıldeniz ve Hürmüz Boğazı bağlantısını sağlayarak AB ve Hindistan işbirliğini arttırmayı amaçlamaktadır. Böylece ABD, bölgede Çin ile başa çıkmayı hedeflemektedir. Kara bağlantısı aracılığı ile Körfez bölgesini İsrail'e bağlayan proje İbrahim Anlaşmaları'nın tamamlayıcısı olarak görülmektedir (Baabood, 2024, s. 2). Bu bakımdan Körfez bölgesi Hindistan açısından jeo-stratejik ve jeo-ekonomik önem kazanmaktadır. Ancak Hindistan, İsrail, Birleşik Arap Emirlikleri ve ABD arasında stratejik işbirliğini öngören IMEC projesi başta Türkiye olmak üzere Mısır, Irak ve Umman'ı dahil etmemektedir. Cumhurbaşkanı Erdoğan projeye Türkiye'nin dahil edilmemesine ilişkin eleştiride bulunmuş ve alternatif olarak Kalkınma Yolu Projesi'ne vurgu yapmıştır (Anadolu Ajansı, 2023). Kalkınma Yolu Projesi ile Türkiye, Körfez bölgesi üzerinden Avrupa'ya ticaret ve enerji yollarını bağlamayı amaçlamaktadır. Yine Hindistan'ın Süveyş Kanalı-Kızıldeniz üzerinden Doğu Akdeniz havzasına ticaret ve enerji yolları ile erişim sağlama politikası Türkiye'nin çıkarları ile çatışmaktadır (Alam, 2024, s. 107).

Hindistan ile Türkiye arasındaki ilişkileri etkileyen bir başka konu da BMGK'nın yapısı ile ilgilidir. Belirtildiği üzere Hindistan; nüfusu, küresel siyaset ve ekonomide artan etkisinden dolayı Birleşmiş Milletler (BM) sisteminin reforma tabi tutulmasını ileri sürmektedir. Bunun için Japonya, Almanya ve Brezilya ile ortak hareket etmektedir. Türkiye de BM sisteminde değişikliğe gidilmesini uluslararası toplum nezdinde dile getirmektedir. Çin ise BMGK'nın daimi üyesi olduğundan dolayı sisteminin yakın bir gelecekte reforme edilmesine karşı çıkmaktadır. Ancak Türkiye'nin de bu politikaya yakın hareket etmesi Hindistan ile ilişkilerini etkilemektedir (Alam, 2024, s. 109).

Her iki ülkenin stratejik otonomi politikası ele alındığında bu politikanın dolaylı olarak ilişkileri etkilediği görülmektedir. Batı-sonrası dünya olarak adlandırılan ve Batı-dışı güçlerin yükselişe geçtiği uluslararası sistemde çok-kutuplu bir yapının oluşma olasılığı her iki aktöre manevra alanı sağlamaktadır. Bu bakımdan Hindistan ve Türkiye, Çin ve Rusya gibi güçler ile ilişkilerini geliştirebilmekte ve bu güçlerin öncülüğünü yaptığı ŞİÖ gibi platformlara katılabilmektedir. Haliyle Hindistan ve Türkiye bu platformlar üzerinden ilişkiler geliştirebilmektedir. Ancak Türkiye'nin NATO üyesi olması ve Batı ittifakı ile ilişkilerini farklı düzlemlerde sürdürmesi nedeniyle Hindistan ile karşılaştırıldığında stratejik otonomi politikasının bir sınırı bulunmaktadır.

Daha önce belirtildiği üzere Hindistan'ın stratejik otonomi politikasının en önemli bileşenlerinden birini deniz yolu güvenliği oluşturmaktadır. Bu politika Hint Okyanusu'ndan Afrika Boynuzu'na kadar olan deniz yollarının güvelik altında olmasını amaçlamaktadır. Türkiye de özellikle Somali ve Sudan ile ilişkilerinde görüldüğü üzere Afrika Boynuzu bölgesinde etkin olma politikası izlemektedir. Bu bölgede Türkiye ile Hindistan'ın çatışan politikaları söz konusu olabilmektedir.

Yine her iki ülkenin büyüyen ekonomisi göz önüne alındığında dünya ekonomisinde daha fazla pay sahibi olma talebi bulunmaktadır. Avrupa ülkeleri ile yakın ekonomik ilişkilere sahip olmaları ve Covid-19 pandemisi ile birlikte ekonomik bölgeselleşme süreçlerinin hızlanması dolaylı bir rekabete neden olmaktadır. Avrupa pazarına yönelik üretim üssü olma çabası bu rekabetin bir sonucu olarak görülebilir. Benzer bir şekilde enerji ve ticaret koridorlarının güzergahları ve kontrolü konusunda Hindistan ile Türkiye arasında ayrışmalar bulunmaktadır. Nitekim Orta Asya ve Orta Doğu'da siyasi, ekonomik ve güvenlik konularında her iki ülke etkin olma politikası izlemektedir. Belirtilen politikanın somut bir örneği olarak Hindistan, IMEC projesi ile Körfez bölgesi üzerinden

Doğu Akdeniz ve Avrupa'ya açılmayı amaçlamaktadır. Buna karşılık Türkiye de öncelikli olarak Kalkınma Yolu Projesi ile Basra Körfezi ve Avrupa arasında bir enerji/ticaret koridoru oluşturma ve Kuşak-Yol Projesi'nde etkin rol alma politikası takip etmektedir.

Küresel yönetim ve dönüştürülmesi girişimleri ilişkileri etkileyen önemli bir faktör olarak ortaya çıkmaktadır. Uluslararası sistemde yaşanan gelişmeler sonucu her iki aktör de bölgelerinde güç boşluklarını doldurarak etkin güç olma politikası izlemektedir. Dolayısıyla bu politikaların uluslararası sisteme etkide bulunan siyasi ve ekonomik sonuçları olmaktadır. Başta BM sisteminin reforme edilmesi ve diğer uluslararası/bölgesel platformların şekillenmesi konusunda çatışan politikalar söz konusudur.

Sonuç

Bu makale stratejik otonomi politikaları açısından Hindistan-Türkiye ilişkilerini ele almıştır. Uluslararası sistemde çok-kutuplu düzen yapısının oluşma ihtimali küresel ve bölgesel güçlerin dış politikalarında daha geniş manevra alanı bulmalarına neden olmaktadır. Bu güçlerden olan Hindistan küresel ve bölgesel düzeyde siyasi/ekonomik etkinliğini arttırmaya çalışmaktadır. Küresel güçler ile denge politikasını sürdürürken bölgesel düzeyde entegrasyon süreçlerini ilerleterek yakın bölgesinde hegemonik güç olmaya çalışmaktadır. Özellikle Asya ile Avrupa arasındaki enerji ve ticaret koridorlarında etkin bir biçimde yer alarak güç kapasitesini bir kaldırıca çevirme arayışındadır. Batı ittifakı içerisinde yer almasına rağmen Türkiye de stratejik otonomi politikasını takip etmektedir. Yakın bölgesi olan Orta Doğu, Kafkasya ve Afrika Boynuzu'nda etkinliğini arttırmaya çalışmaktadır. Arap Baharı ve sonrası dönemde Türkiye dış politikasında güvenlik ve ekonomik güç bileşenleri ile stratejik otonomi politikası takip etmiştir. Stratejik bakımdan Batı ittifakından ayrılma olasılığı çok düşük olmakla beraber Türkiye'nin ortaya çıkan manevra alanını çıkarları çerçevesinde kullandığı görülmektedir. Bu bakımdan Türkiye, Rusya ve Çin gibi güçler ile belli konularda işbirliği yapmıştır.

Hindistan-Türkiye ilişkileri Soğuk Savaş döneminde sınırlı bir düzeyde olurken Soğuk Savaş sonrası dönemde ilişkilerde önemli ilerlemeler olmuştur. Ekonomik-ticari ilişkilerin ilerletilmesi ve ortak platformlarda sık aralıklar ile bir araya gelinmesi bunun göstergeleridir. Çalışmanın da dikkat çektiği üzere her iki gücün stratejik otonomi politikası izlemesi bazı meselelerde çatışma ve örtüşmeleri beraberinde getirmiştir. Başta Orta Asya ve Orta Doğu olmak üzere istikrar ve güvenliğin sağlanması Hindistan ve Türkiye'nin önemli öncelikleri olmuştur. Yine ticaret

hacminin arttırılması ve ekonomik ilişkilerin ilerletilmesi konusunda bir oydaşma bulunmaktadır. Ancak, Asya'yı Avrupa'ya bağlayan enerji ve ticaret koridorlarında etkin yer alma konusunda ayrışmalar bulunmaktadır. Türkiye, Çin'in Kuşak-Yol Projesi'nden yararlanma amacıyla iken Hindistan bu projeye karşı çıkmaktadır. ABD'nin öncülük ettiği IMEC projesinde yer alan Hindistan Körfez bölgesi üzerinden Avrupa'ya bağlanma amacına sahiptir. Türkiye dahil olmadığı bu projeye karşılık Kalkınma Yolu Projesi ile Körfez bölgesini Avrupa'ya bağlamaya çalışmaktadır.

Gelinen noktada uluslararası sistemde yaşanan değişimler ve dönüşümler aktörlerin politikalarını etkilemektedir. Batı-sonrası dünya düzeni tartışmaları Hindistan ve Türkiye gibi güçlerin stratejik otonomi politikası izlemesine olanak tanımaktadır. Örtüşen ve çatışan politikalara sahip her iki gücün ilerleyen dönemlerde etkinliğini küresel ve bölgesel dinamiklerin etkileşimi belirleyecektir.

Ek Beyan / Declaration

Makalenin tüm süreçlerinde TESAM'ın araştırma ve yayın etiği ilkelerine uygun olarak hareket edilmiştir.

Bu çalışmada herhangi bir potansiyel çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Yazar bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

In all processes of the article, TESAM's research and publication ethics principles were followed.

There is no potential conflict of interest in this study.

The author declared that this study has received no financial support.

Kaynakça

Akder, D. G. and Altunışık, M. B. (2018). *Locating agency in global connections: the case of India and Turkey as 'rising powers'*. In S. T. Jassal and H. Turan (Eds.), *New perspectives on India and Turkey*. Routledge.

Alam, M. (2024). Türkiye-India relations in the 21st century. *Insight Turkey*, 26(1), 91-116.

Altunışık, M. B., and Martin, L. G. (2023). Turkey and the Middle East and North Africa under the AKP. *Uluslararası İlişkiler/International Relations*, 20(78), 79-96.

Anadolu Ajansı. (2023). Cumhurbaşkanı Erdoğan: Hindistan-Orta Doğu-Avrupa Ekonomi Koridoru Türkiyesiz olmaz. Erişim tarihi: 28.07.2024, [https://www.aa.com.tr/tr/gundem/cumhurbaskani-erdogan-hindistan-orta-dogu-avrupa-ekonomi-koridoru-turkiyesiz-olmaz/2989082#:~:text=Cumhurbaşkanı%20Erdoğan%2C%20%22\(Hindistan%2D,üzerinden%20geçmek%20durumunda.%22%20dedi](https://www.aa.com.tr/tr/gundem/cumhurbaskani-erdogan-hindistan-orta-dogu-avrupa-ekonomi-koridoru-turkiyesiz-olmaz/2989082#:~:text=Cumhurbaşkanı%20Erdoğan%2C%20%22(Hindistan%2D,üzerinden%20geçmek%20durumunda.%22%20dedi).

Anadolu Ajansı. (2024). Savunma ve havacılıktan 2023'te ihracat rekoru. Erişim tarihi: 24.07.2024, <https://www.aa.com.tr/tr/ekonomi/savunma-ve-havacilik-tan-2023te-ihracat-rekoru/3098418>.

Aran, A. and Kutlay, M. (2024). *Turkey's quest for strategic autonomy in an era of multipolarity*. İstanbul Policy Center.

Aryal, S. K. and Pulami, M. J. (2023). India's "strategic autonomy" and strengthening its ties with the US. *Przegląd Geopolityczny*, 44, 116-128.

Baabood, A. (2024). *The geopolitics of economic development in the Middle East*. Carnegie Endowment for International Peace.

Bekkevold, J. I. and Kalyanaraman, S. (2020). *India's great power politics: a framework for analysis*. In J. I. Bekkevold and S. Kalyanaraman (Eds.), *India's great power politics*. Oxfordshire: Routledge Press.

Bento, V. (2022). *Strategic autonomy and economic Power: the economy as a strategic theater*. Oxfordshire: Routledge Press.

Chaulia, S. (2019). *Trumped: emerging powers in a post-American world*. London: Bloomsbury Publishing.

Chikermane, G. (2023). *A rising India in the crossfire of competing grand strategies*. In S. Beretta, A. Berkofsky and G. Iannini (Eds.), *India's foreign*

policy and economic challenges: friends, enemies and controversies. Cham: Springer International Publishing.

Das, D. (2024). Revisiting the contours of the evolving Middle Eastern order through the India-Middle East-EU corridor: mapping India's scopes and limitations. *Asian Journal of Political Science*, 32(1), 35-56.

Fouskas, V. (2023). *Economic drivers of Turkey's foreign policy and the issue of "strategic autonomy" (sub-imperialism)*. Yaşar University Centre for Mediterranean Studies Policy Paper 3.

Ganguly, S. (2015). *India's national security*. In D. M. Malone, C. R. Mohan and S. Raghavan (Eds.), *The Oxford handbook of Indian foreign policy*. Oxford: Oxford University Press.

Gasparetto, A. (2021). *Transition and middle power: Turkey's strategic autonomy on the Atlantic area border with the Middle East, the Mediterranean and the Horn of Africa*. In F. Attina (Ed.), *World order transition and the Atlantic area: theoretical perspectives and empirical analysis*, 183-203.

Haugom, L. (2019). Turkish foreign policy under Erdogan: A change in international orientation?. *Comparative Strategy*, 38(3), 206-223.

IMF. (2024). India. Erişim tarihi: 01.08.2024, <https://www.imf.org/external/datamapper/profile/IND>.

Kalyanaraman, S. (2015). *Aravind Devanathan asked: what is 'strategic autonomy'? how does it help India's security?*. Erişim tarihi: 08.06.2024, https://idsa.in/askanexpert/strategicautonomy_indiasecurity.

Kalyanaraman, S. (2020). *India's response to the China threat since 1949*. In C. Ogden (Ed.), *India's great power politics*. Routledge.

Kayalı, Y. (2022). *Yeniden Asya Açılımı bağlamında geçmişten günümüze Türkiye-Hindistan ilişkileri*. İçinde Asya-Pasifik Çalıştay: Yeniden Asya Açılımı çerçevesinde fırsatlar ve zorluklar bildiriler kitabı. Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi Yayınları.

Kutlay, M. and Öniş, Z. (2021). Turkish foreign policy in a post-western order: strategic autonomy or new forms of dependence?. *International Affairs*, 97(4), 1085-1104.

Malkoç, E. (2022). *20. yüzyılın ikinci yarısında siyasi, ekonomik ve kültürel boyutlarıyla Türkiye-Hindistan ilişkileri*. İçinde Geçmişten Günümüze Türkiye-Hindistan İlişkileri Uluslararası Sempozyumu. Ankara: TTK

Yayınları.

Mazzucotelli, F. (2023). *India and the Gulf: The Indo-Pacific strategy goes West*. In S. Beretta, A. Berkofsky and G. Iannini (Eds.), *India's foreign policy and economic challenges: friends, enemies and controversies*. Cham: Springer International Publishing.

Ministry of Defence. (2007). *Indian navy, freedom to use the seas: India's maritime military strategy*. New Delhi.

Mohan, C. R. (2013). India: between "strategic autonomy" and "geopolitical opportunity". *Asia Policy*, 15(1), 21-25.

Mohan, C. R. (2015). *Foreign policy after 1990*. In D. M. Malone, C. R. Mohan and S. Raghavan (Eds.), *The Oxford handbook of Indian foreign policy*. Oxford: Oxford University Press.

Monsonis, G. (2010). India's strategic autonomy and rapprochement with the US. *Strategic Analysis*, 34(4), 611-624.

Muraviev, A. D., Ahlawat, D. and Hughes, L. (2022). India's security dilemma: engaging big powers while retaining strategic autonomy. *International Politics (The Hague)*, 59(6), 119-1138.

Ogden, C. (2011). *International 'aspirations' of a rising power*. In D. Scott (Ed.), *Handbook of India's international relations*. Routledge.

Ogden, C. (2023a). Conclusions: India's global reconfiguration. In C. Ogden (Ed.), *Global India*. Routledge.

Ogden, C. (2023b). Introduction: a rising and assertive India. In C. Ogden (Ed.), *Global India*. Routledge.

Oğuzlu, T. (2019). Turkey and the West: geopolitical shifts in the AK Party era. In E. Erşen and S. Kösten (Eds.), *Turkey's pivot to Eurasia*. Routledge.

Oğuzlu, T. (2023) Turkey as a restrained middle power. *Turkish Studies*, 24(3-4), 673-690.

Oğuzlu, T. and Han, A. K. (2023). Making sense of Turkey's foreign policy from the perspective of neorealism. *Uluslararası İlişkiler*, 20(78), 59-77.

Pant, H. V. and Mehta, K. (2019). Turkey and India: A relationship in progress. In E. Erşen and S. Kösten (Eds.), *Turkey's pivot to Eurasia*. New Delhi: Routledge India.

Pant, H. V. (2020). India's US policy under Modi: Alignment and strategic autonomy redefined. In J. I. Bekkevold and S. Kalyanaraman (Eds.), *India's great power politics*. New Delhi: Routledge India.

Pant, H. V. (2022). *Rising India and its global governance imperatives*. In H. V. Pant (Ed.), *India and global governance*. New Delhi: Routledge India.

Parlar Dal, E. (2018). *Profiling middle powers in global governance and the Turkish case: An introduction*. In E. Parlar Dal (Ed.), *Middle powers in global governance: The rise of Turkey*. Palgrave Macmillan

Parpiani, K. (2019). Correlation between American policy schizophrenia with China, and Indian funambulism on Integrating with the US-led Liberal Order. *Rising Powers Quarterly*, 3(1), 41-55.

Prayer, M. (2023). *The Indian State and its foreign relations*. In S. Beretta, A. Berkofsky and G. Iannini (Eds.), *India's foreign policy and economic challenges: friends, enemies and controversies*. Cham: Springer International Publishing.

Rieker, P. and Giske, M. T. (2024). *European actorness in a shifting geopolitical order: European strategic autonomy through differentiated integration*. London: Palgrave Macmillan.

Rubagotti, G. (2023). *India and international trade*. In S. Beretta, A. Berkofsky and G. Iannini (Eds.), *India's foreign policy and economic challenges: friends, enemies and controversies*. Cham: Springer International Publishing.

Sachdeva, G. (2011). *Goeconomics and energy for india*. In D. Scott (Ed.), *Handbook of India's international relations*. New Delhi: Routledge India.

Schaffer, T. C. and Schaffer, H. B. (2016). *India at the global high table: the quest for regional primacy and strategic autonomy*. New York: Brookings Institution Press.

Sharma, M. S. and Bhogal, P. (2022). *India and global trade governance: a saga of missed opportunities*. In H. V. Pant (Ed.), *India and global governance*. New Delhi: Routledge India.

Siddiq, A. (2023). Corridor Politics IMEC vs. BRI: another geopolitical face-off in US-China rivalry. *Journal of Pakistan-China Studies (JPCS)*, 4(1), 1-22.

Sridharan, E. (2015). *Rising or constrained power?* In D. M. Malone, C. R.

Mohan and S. Raghavan (Eds.), *The Oxford handbook of Indian foreign policy*. Oxford: Oxford University Press.

Stewart-Ingersoll, R. and Frazier, D. V. (2011). *Geopolitics for India*. In D. Scott (Ed.), *Handbook of India's international relations*. New Delhi: Routledge India.

Subbarayan, B. (2024). *IMEC corridor: how India can counter China's clout and boost its trade potential*. Erişim tarihi: 03.08.2024, <https://medium.com/@baranidharanphd/imec-corridor-how-india-can-counter-chinas-clout-and-boost-its-trade-potential-8226e61e51c8>.

Ticaret Bakanlığı. (2024). *Hindistan lke profili*. Erişim tarihi: 18.07.2024, https://ticaret.gov.tr/data/5f58be6a13b8763344b7b62c/HİNDİSTAN_lke_Profilı_2024.pdf.

Tikerpuu, M. (2019). Making India's idea of strategic autonomy simple. Non-aligned movement revisited. *East-West Studies*, (9), 6-16.

Tourangbam, M. (2014). Indo-Pacific and the practice of strategic autonomy. *Indian Foreign Affairs Journal*, 9(12), 119-124.

TRT Haber. (2022). *Hindistan Başbakanından Cumhurbaşkanı Erdoğan'la grşmesi hakkında Trke paylaşım*. Erişim tarihi: 18.04.2025, <https://www.trthaber.com/haber/gundem/hindistan-basbakanindan-cumhurbaskani-erdoganla-gorusmesi-hakkinda-turkce-paylasim-709255.html>